

Kintzler Zoltán

Chronométre műórá és ékszerész

Aradon, Andrassy-tér 20. sz.

GAZDAG RAKTÁRA:

schaffhauseni chronométer, schweizi és egyéb gyártmányu, a modern igényeknek megfelelő óráknak és izléses, szolid elkészítésű ékszereknek.

Javításokat saját műhelyemben eszközölök.

Pontos és szolid kiszolgálás.

ALFÖLD

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI KÉPES FOLYÓIRAT.

FELELŐS SZERKESZTŐ: HONISCH L. ISTVÁN.

ARAD, 1903. MÁJUS HÓ 17.

III. ÉVFOLYAM 9. SZÁM. ===

=== MEGJELNIK MINDEN

MÁSODIK VASÁRNAP. ===

SZERKESZTŐSÉG: SZABADSÁG-TÉR 16. SZÁM.

KIADÓHIVATAL: JÓZSEF FŐHERCZEG-ÚT 22.

Előfizetési ára: Egy évre 10 kor.

Egyes száma 40 fil.

ALFÖLD

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI KÉPES FOLYÓIRAT.

Felelős szerkesztő: HONISCH L. ISTVÁN.

SZERKESZTŐSÉG: SZABADSÁG-TÉR 16. SZ.

KIADÓHIVATAL: ARAD, JÓZSEF FŐHERCZEG-ÚT 22.

MEGJELENIK MINDEN MÁSODIK VASÁRNAP.

Előfizetési ára: Egy évre 10 kor. Egyes száma 40 fill.

SZEMERE MIKLÓS RÖPIRATA.

Arad, május 16.

Mindenkor voltak hazánknak nagy férfiai. És az igaz érzésű magyar ember csak örvendeni tud azon, ha a jelen kor sivár politikai és társadalmi viszonyok között akad egy, egy jobb módu tőzsgyökeres magyar nemes ur, aki nemcsak azzal törődik, hogy az önosság, az egyén kvalitása törjön magának utat mindeneken keresztül az érvényesülésre; bár ha feláldozva önérzetet, politikai hitvallást és becsületet... Mert valljuk be, hogy ez manapság így van. A magyar politikában közreható és szavazati joggal bíró polgárok nyolevan százalékának olyan a politikai hitvallása, amint azt szívében és lelkükben, a nehéz életszükséglethez megkiváncsolt érdekszálak fűződnek...

Szemere Miklós röpirata van előttem, melyet a fenséges uralkodóház figyelmébe ajánl.

A tiszta magyarsággal megirt füzet tartalmából a végtelen hazaszeretet sugározik ki. És mivel mindenkinek elve, ha abban a hazaszeretet megnyilatkozik: tiszteletet érdemel. Ugy Szemere Miklósnak is a szív és lélekből eredő elve, mely egy egységes magyar nemzetet kontemplál „főrendiházi” alapon, szintén tiszteletet érdemel. De az elvek, leszámítva az elvből a hazaszeretet érzelmét, — nem mindenkor helyesek ám. Ki ne tudná megmondani, hogy magyar szempontból Kossuth Lajos, vagy pedig Deák Ferenc elve volt a jobb, vagy helyesebb... Mind a két elv magyar szempontból célirányos és becsületos volt. És mégis a korszakalkotó két világpolitikus elve mennyire különbözött egymástól... Azt legjobban látjuk most, mikor már harmincöt éve halad a magyar — kiorószakolt — közszellem abban a mederben, melybe Deák Ferenc elve terelte. Most harmincöt év után ugyanazokkal a vérlázító horvát agitációkkal kezdődik az a beláthatatlan, bujto-

gatott nemzetiségi aspiráció, mint ahogy az 48-ban volt. Harmincöt év után ahelyett, hogy megszilárdult volna a magyar nemzeti állam, visszafelé fejlődött: önfertőzött politikai posványba jutott, ahonnan csak Kossuth Lajos mindenek feletti nagy szelleme tudná kiségiteni.

De egy második Kossuth Lajost csak ezredévek szülnek. Azért félő, és beláthatatlan az a nagy veszedelem, a mi hazánkat fenyegeti...

Igaza van Szemerének, amikor füzete végén azt mondja, hogy: Ébredjetek! Harangoznak...

Igen, harangoznak! Csakhogy a népek milliói ezt a harangozást másmilyennek hallja, mint ahogy azt Szemere hiszi... A népek milliói a harangozást a kétségbeesés, a hiába való küzdelem rémes előjelének veszi és a szívéig ható fájdalmas érzések hatása alatt vérben forgó szemmel ordítja az emberiség jogos egyenlőségét és végelkeseredésében élteti, hirdeti, azt az elvet, minek szimboluma jelképe a hazatlanság színe: a vörös zászló...

Tehát csalatkozik Szemere, a mikor azt hiszi, hogy a rendiség fejlesztése hatni fog a milliókra, vagyis amint mondja:

„Nem nézem én a demokratizmust, a liberalizmust, konzervatizmust, klerikalizmust, a melyek mind csak formák és eszközök, de tekintem a királlyal egybeforrt magyar nemzetet.”

Éppen az a baj, hogy ő ezeket mind nem tekinti...

Hiszen a királlyal egybeforrt magyar nemzetnek 48-ban a demokratikus szellemben választott és az országházban összegyűlt nép képviselői Kossuth lelkes szavára egy szájjal kiáltották, hogy: *Megadjuk.*

Veszélyben volt a haza, tehát hazáért és a királyért sikra szállt a nemzet, hogy meg-

védje azokat a jogokat, a melyek Isten ember előtt őt megilletik . . .

Kossuth Lajos törvénye eltörülte a rendiséget, és sutba dobatta a kutyabőrrel járó előjogokat. És mi lett az eredménye? A le-targikus álomban levő nemzet felébredt talpra állt és megmutatta országnak világnak, hogy az emberiség egyenlőségének szent nevében a demokratizmusnak fenséges eszméjével; a magyar: ur a paraszttal, mágnás és a nemes a nem nemessel, a szabadság szeretetnek fennen lángoló lelkesedésével bár sok vér, és emberáldozattal kitadja vivni azt amit akar! . . .

És hogy a magyar nemzet egy új ezred-évet biztosítson magának e vérrel áztatta földön, az csak abban a szellemben érhető el a melyben azt a mi nagy apostolunk Kossuth Lajos hirdette . . .

Ha ez jó volt így — mert az eredmények megmutatták, hogy jó volt. — Miért akarja Szemere a tisztesség és a cenzus birtokához kötni — egy a mindenképen demokratikus szellemre termett nemzethez nem is életképes főrendiházi tagságot? . . .

Hiszen ennél a pontnál Szemere a saját fegyverével kapja vissza a ríposztot, a mikor azt mondja, hogy:

„A mint a szociálistákat összetartja a kézzel fogható *materiálizmus*, úgy hozza össze a trón elé a széthúzásra hajlandó nemzet jobbait az ideális emberi érdek a hazafiság” . . .

Hát nem e sivár, kézzel fogható *materiálizmus* a cenzus maga, mely — nemes főrendiházi taggá üti azt a boldog halandót a kinek éppen nem esorbult meg a becsülete; de a *materiális cenzusa* megvan.

Tehát a cenzus konptemplálja Szemere szerint az egységes magyar nemzetet, szóval a vagyon! Ilyenképen aztán nagyon csalatkozik Szemere, ha azt hiszi, hogy a nemzet jobbait így egy kalap alá hozhatja: „az ideális érdek” — a *cenzus csinálta* — hazafiság jegyében? . . .

Higye el Szemere Miklós, hogy a cenzusnak de még a főrendiházi tagságnak is semmi köze a magyar hazafisághoz.

A magyar hazafiság urban, parasziban, szegényben, gazdagban egyenlően meg van, ha azt a vérszopó osztrák érdek, a kamarilla, a rém uralom ki nem öli a magyar lelkekből: mint ahogy az 49 után történt. Hogy aztán a kibontakozás utvesztőjén az átkos 67-es kiegyezéssel a magyar nemzet, magyar hazafisága háttérbe szorult: ennek az új, a kores nemzedék az oka, a mely újra a rendiség maszlagos útjára tért: szóval beköszöntött a

48 előtti állapot a mikor még a kutyabagosi nemesi kuriába se eresztették be azt a szegény halandót, akinek kutyabőr nem lógott az oldalán.

Abban igaza van Szemerének, hogy „nem boldog a magyar”. De abban nincs igaza, ha azt mondja hogy:

„Ez az egyenlősítés, ez a nivellálás fel-felé, ez a felemelése az esetleg szegényeknek és minden törekvő jobboknak az ország leg-elsőihez: ebben rejlik a jól alkalmazott monar-chikus principium vonzereje, mely mint a mág-nes felvillanyoz, az öntudatot felemeli és a már-már fásuló és lefelé hajló masszákat a korona büvkörébe vonja . . .”

Elfelelti, Szemere Miklós, hogy az olyan magyar ember, akinek ilyen ábrándjai és ter-vei vannak: az a magyarság egyenlőségét ta-gadja meg. És meghazudtolja azt a dicsőséges multat mely a demokratikus egyenlőségért vér-rel és étellel áldozott! Bizonyos vagyok benne, hogy mikor Szemere ezt a röpiratot irta egy pillanatig se gondolt az aradi 13 vértanura akik a szabadság, egyenlőség, testvéri-ség szent igéiért haltak dicsőséges vértanu halált.

Liptófalvi István.

MARSEILLES.

(A „Gyári-lány” ciklusból.)

Irta: Nikelszky Géza.

Nehéz alom gyötört az éjjel,
Ülj az ölembé, elmondom neked.
— Az emberiség a saját fejével
Gondolkozott s szívével szeretett.
Hallom még most is a jövő dalát,
Érzem, hogy itt zsong még zenéje bennem,
Hogy köszöntse egy új kor hajnalát —
Ne félj, ne félj! maradj csak itt ölemben.

Még mostan is fülembé cseng az ének,
Elfog valami mély, szent áhitat:
Építeni a jövő nemzedéknek
Egy összekötő nagy fényes hidat,
Egy erős kapesot, a mely összeköt
Minden szívet és minden nemzedéket
A most tátongó mélységek fölött —
Nem érted ugy-e, hogy miket beszélnek?

Nagy néptömeg . . . beláthatatlan,
S hogy' énekelne millió torok!
De millió ajkon lézeng csak a dallam,
Mert a kik sugnak: ál-apostolok.
Feljűk tartok . . . Nem bírom tovább!
Új, más szöveg, más ének kell a népnek!
De mért huzodol tőlem mondd odább!
Felsz tán, hogy majd rám törnek, összetépnék?

Dalolnek nekik. Eltem aran
Vennem meg tcevelygő szicük, agyuk.
Bar sirnek Marseilles halalan :
Masutt mutatnám üdcős hajnaluk'.
De nem bírok. Nincs hangom, nincs szacam.
A fájdalomtól testem összeroskad
S míg tisztán látok, hebeg ajakam —
Ne hidd: ilyesmik ebren nem kinoznak!

Tengerré nőtt a nép köröttem
S még egyre gyűlnek . . . nincsen oltalom . . .
S én tehetetlen, összetörten
A lázongók morajját hallgatom.
A fékecsesztett tengerár kítör,
A bős hullámok magukkal sodornak
De mért riadsz fel? ne tarts semmitől,
Ne felts! — a lázongók nem így dalolnak!

Nehéz álom volt . . . Most is érzem,
Az emberar magával hogy' ragad.
Eláll a hangom, szicceresem
S az ár fölöttem egyre nő, daqad,
S most kidőlök . . . elhagy eszmeletem.
Tovább rohannak testemen keresztül —
De nem tiportak el, — lásd edesem,
Titkolt örömet olcasok szemedbül.

Te töled ök el nem rabolnak —
Nem, nem kicánok rölük hallani!
Hálatlanok, kik eltipornak,
S hiába értük sikra szállani!
Vérem hullását meg nem értenek.
Nem új dal: Marseilles kell a tömegnek,
Kenyér helyett: hurok, börtön-fenek —
Hic hat a nép! — én csak teged szeretlek!

ÁRTATLAN VÉR.

Arad, május 16.

Alig hogy lecsendesült a kétegyházai zendülés, a mely a tapintatos főszolgabirónak és az alispánnak a közbelépésével szerencsére vér nélkül végződött, s már is egy újabb, fájdalom vérrrel, emberáldozattal végződő zendülés hírét vitte a táviró szerte az országba.

Bíróválasztásból indult ki a seprősi vérfürdő, melynek eddig hat halottja van.

A száraz tényállás az, hogy a kisebbségben maradt szocialista (?) párt nem akart megnyugodni abban, hogy az ellenpárt jelöltje hat szótöbbséggel lett seprősi birónak megválasztva . . . Itt a nevek mellékesek, itt csak egy ötlik rémségesen az ember szemébe és az a vér, az ártatlan piros embervér; vér, melyet magába szivott a föld. És amely vér bosszút, átkot követel az egek Urától mindazok fejére, akik okozói voltak annak, hogy most özvegyek és árvák sirnak keservesen. Siratják a férjet,

az apát, a kenyérkeresőt. Siratják azokat, akik a saját igazukat követelték és akik vértanúhalált szenvedtek azért, mert megmerték fogni az embertársaik kezében levő öldöklő szármot . . . Porba hullt ártatlan vérük, meghaltak a jog, a törvény, az igazság jegyében . . .

Hol van hát itt az igazság, hol van a jog arra, hogy a csendőr szuronya leszurja embertársát, mint akár egy fékezhetetlen barmot, vadállatot . . .

Emberi jog, az Isten szent szerelmére, mutasd meg azt a paragrafust, amelyben megvagyon írva, hogy ember embert ölhet, leszurhatja, vagy lelőheti embertársát, mint akár egy veszett ebet? . . .

Hol van hát az ékes-szólás, hol van hát a tudatlant fölvilágosító, jóakaró, lelkiismeretes, okos beszéd: az a beszéd, amelylyel képviselőválasztások alkalmával a főszolgabiró urak olyan nagyon a lelkére tudnak beszélni annak a tudatlant, a szép szóval könnyen befolyásolható paraszt embernek . . .

Persze, egy közönséges falusi parasztbíróválasztás nem országos képviselő választás! Mit is várhat a járás legnagyobb istene: a főszolgabiró, az ő alantasabb kollegájától, a falusi parasztbírótól? . . . Egy tinót, egy féltucat malacot, esetleg egy nemes fajból eredi két-három éves esikót . . . Bliktri ez neki, az alispáni, a főispáni, vagy a belügyminiszteri elismerő dicséret mellett. Mert ha a főszolgabiró ur a buta nyáját be tudja terelni — a hamis meggyőzések a lelkiismeretüket apró és nagypénzen eladott többség — maszlagos aklába, akkor bizony-bizony kijut a dicséret a magasabb helyről is, ami aztán még egy tucat malacnál is többet ér . . .

Persze, ha a kisjenői szolgabiró ur jobban a lelkére veszi a nyája sorsát, bizony akkor nem folyt volna annyi ártatlan vér Seprősen . . . Elvégre is a zendülést, a vérfürdőt minden bizonytalán lárma, kiabálás előzte meg . . . De úgy látszik, hogy a főszolgabiró ur restellette kimenni a parasztok közé, hogy szép szóval felvilágosítsa a tudatlant népet, hogy nem olyan nagy szerencsétlenség az, ha a jelöltjök kisebbségben maradt . . . De nem, a főbíró urnak elsőbb dolga volt a jegyzőkönyv szerkesztése

és még az első sortűz után se rohant ki, hogy erélyes közbelépésével megakadályozza a második gyilkos tüzelést.

Azt mindenki elismerheti, hogy a esendőr joggal használta fegyverét . . . De hogy a gyilkos vérfürdőt meg ne lehetett volna akadályozni, ezt már aligha ismeri el — a sortűz alatt a községháza termében rekedt és a füleit valószínűleg vattával megsüketített — főszolgabíró ur . . .

Pedig hát akárhogy is árvelnek a mellett, hogy a szociális eszmétől fanatizált parasztzrendülést nem lehetett megakadályozni . . . Elejét lehetett volna venni a vérfürdőnek, ha a főszolgabíró ur nem annyira konzervatív érzelmű, vagy ha a főszolgabíró ur nem vetné még annyira a parasztgunyás embertársát, kinék ködmöne, szüre alatt ugyanolyan vérral telt szív van, mint az övé és amely paraszt-szív éppen olyan nagyon tud érezni és éppen olyan nagyon rajong az övéért, mint akár a járás istene: a konzervatív bourzsoá főszolgabíró uré, aki a járás egy istenségének a tudatában mit mit törődik azzal, hogy özvegyek és árvák siratják kenyérkeresőjüket.

Már akárhogy is iparkodnak az érdekelt körök a Seprősön elterjedt szociális eszméket követő parasztok nyakába varrni a vérfürdő felelősségét, a józan polgári ész jól látja, hogy a háttérben a mindeneket semmibe vevő terrorizmus szítja az egyenlenséget.

Mi az ur szemében a paraszt? Az, ami az osztrák katonatiszt szemében a közember: itt Ungarische hund, vagy legjobb esetben ágyutöltelék; amott pedig emberi állat, akit kegyetlenül rendre utasít a szurony, vagy a halálba küldi a esendőr golyója . . .

Hát nem-e égbe kiáltó vétek az, hogy az egyszerű falusi bíróválasztáson vérnek kell folynia? . . . Vérnek kell folynia abban a korban, amikor a humanitás hordozza fehér zászlaját az egész világon, amikor a felvilágosodottság szelleme ragyogja be az emberi lelkeket, amikor még a tudatlan paraszt is fel tudja fogni, hogy neki is van annyi joga művelődni, mint akár a kaputos embernek . . . És hogy a paraszt művelődésének a mérőfoka a szociális eszmékben keresendő, annak sem annyira

ő az oka, hogy minden szóbeszéd nélkül a vért vegyük neki.

Rossz idők jele ez a kétségbeesett hajsza a szociális eszmék ellen. Hiszen minél jobban üldözik a szegény munkást, a parasztot, hogy az ő egyedüli művelődési forrását, a szociálizmus eszméit tagadja meg, annál inkább szívja magába aztán a bujtogató, a rosszlelkű izgatók által elferdített, meghamisított tanokat, a melyeknek semmi köze az igazságos szociális eszmékhez. Az idegenből ide-oda vetődött és a szegény munkás és paraszt nyakán élősködő bujtogatókkal szemben járjon el szigorubban a konzervatív bourzsoá-hatalom. És ne röstelje annak a művelődni vágyó parasztnak szép szóval, barátságosan megmondani, hogy: Uram bátyám, nem baj, hogyha szociálista. esa ne kívánja a más vagyonát, hanem dolgozzon szorgalmasan, s ne hallgasson a rosszlelkű bujtogatókra . . .

Ha kell, parolázzon a főszolgabíró ur a paraszttal — mint a hogy azt Kétegyházán tette a főszolgabíró — meglássa, mennyire fog akkor reá hallgatni. És nem lesz szükség arra, hogy a főszolgabíró bárgyuságából vér folyjon: mert az ártatlanul kiontott embervér mindenkor az égbe kiált és szörnyü boszut kér azok fejére, akik semmibe se veszik a szomorú sorsra jutott özvegyek és árvák könyeit.

Honisch L. István.

SAISON.

A CIRKUSZ.

Arad, május 16.

Kedves Honisch!

Ugye lelkem maga is volt a cirkuszban? Ha potya jeggyel volt, ugye, — hogy szidta ezt a „kókler” társaságot, ha pedig fizetett a bemenetelért, ugye dícsérte a „művészeket”. Mert az már így van. A potyajegyves néző, akár színház, akár cirkusz, akármilyen más alkalom szolgáltatassa a „freibilétá”-t, soha sincs úgy megelegetve, mint a fizető néző, ugye tudom, hogy maga mint lapszerkesztő szabadjegyet élvez a színházba. Próbálja csak meg egyszer, váltson pénzért jegyet, s akkor majd észre fogja venni, micsoda átváltozáson ment a színház keresztül. Németh János Ujházinak nézi, s mikor belép Gazdy Aranka,

azt hiszi, hogy Jászai Mari van a színpadon. Álmatlan éjszakája lesz, ha pénzért nézi meg Rózsa Lilit, míg ha szabadjeggyel nézi, rögtön észre fogja venni, hogy nincs olyan hangja mint Zilahynénak, s Zilahynétől rossz néven veszi majd, hogy nem játszik úgy, mint Rózsa Lili.

No de én nem akartam magának tanácsokat adni, hanem a cirkusz körül szerzett tapasztalataimat akarom a köz javára értékesíteni.

Az uram egy ebédnél azt mondta :

— Fiacskám, megyek ma este a cirkuszba. Tudod, még nem láttam elefántot, aki verklizni tud. Nem szeretnék meghalni, mielőtt Blondint nem láttam.

Persze, hogy rögtön átláttam a szítán.

— Na és egeret is akarsz látni, ugye öregem ? Az uram rám bámult, és úgy tett, mint aki nem ért semmit, amiben részben igaza is volt.

— Hát az huszonnégy csinos és fiatal eger, aki esténként színes trikóba öltözik és kánkánt jár a manézsen. — modottam neki.

Egy kicsit elpirult, aztán fanyarul mondta. — Ugyan hová gondolsz ? Én és ballerina ! Hisz ezek mind férjes és erényes asszonyok.

Tudja, Honisch, soh'se jó más asszonyok erényére hitet tenni, én nekem pedig egyenesen vörös posztó volt a tüzre. Mért nem mondott más kifogást mért éppen csak azt, hogy erényesek, szóval, ha nem erényesek, akkor elmenne tán. Már most én is fel voltam *srófolva*, a hogy a „passzív rezisztencia“ helyett mondani szokták.

Eszembe jutott hirtelenében, hogy én nem akarnék meghalni, mielőtt nem láttam ezt a huszonnégy ballerínát.

— No jó, én is megyek veled, mondtam neki hízegő hangon.

Itt be akarom magának vallani, hogy ez a hízegő hang csak cselekedés volt. Nem akartam észrevétni, hogy szímatolok. Pedig Isten ugyse nem szokásom az uram gáláns kalandjaiba avatkozni, hanem hagyom a maga útjára. De most, nem tudom miért, megirigyeltem attól a ballerínától az uramat.

Az uram nem mutatta a kedvetlenségét, hanem egyszerre fölkiáltott :

— Jé, most jut az eszembe, hogy nem is lehetünk ma este. Hiszen vendégünk lesz. Meghívtam a vörös főhadnagyot vacsorára.

Ahán, — gondoltam magamban. — már fonódik a hurok a nyaka körül.

— No, majd megüünk máskor — mondtam rá, és örültem, hogy egy napot nyertem. Másnap délután levelet küldött haza az uram, hogy nem jön haza, hivatalos ügyben el kell utaznia. Estefelé fogtam magam és a vörös főhadnagynéval elmentem a cirkuszba. Persze, kit látok, az uramat. Eleinte nem akart bennünket észrevenni, de aztán átugrasztot-

tam hozzá a Lojzít, a főhadnagyot és elhozattam magam mellé.

Ami ezután következett, otthon, ez annyira intim jellegű, hogy erről a nyilvánosság előtt beszámolni nem lehet, de egyébként is nem vág össze levelem céljával, hogy én sirtam-e; vagy az uram fenyegetőzött válással. Amit elmondhattam, azt hiszem elég, hogy az aradi asszonyokat óvatosságra intse.

Üdvözli

EVELINE.

U. i. Gondolom, hogy tulajdonkép a cirkuszról kellett volna írnom. Nos hát : az elefánt nagyon nagy, de sovány, a majom nagyon kicsi, de sovány, a ballerínák nagyon kövérek, de csunyak, aki pedig sovány közülök, az nem szép.

EVELINE.

UTOLSÓ CSÓK

Én tudom azt, hogy e világon
Elmulik minden oly hamar.
A rügy alig hajt ki az ágon
S a lombot tépi a vihar,
A zöld mezőn ezer virágra
Leselkedik a hervadás
S sietve szökken a mederben,
A tűnő egyik habra, — más.

Én tudom azt, hogy benn a szívben
Sietve rohan, zug a vér,
Hogy ezer érzés hal meg ott benn,
Mig köztük egy az ajkhoz ér.
Hogy lelkünk minden tiszta vágya
Pillangó éltet él csupán,
Hogy futkosunk a délibábok
Csalóka árnyai után.

Én tudtam ezt, — de mégse hittem,
Hogy ez a perc is rámszakad
S eloltja majd a te szerelmed.
Én rám boruló vágyadat,
Hogy szálló szárnyon elrepül majd
Szívünkbel az a szent remény,
Melyhez egy élet minden üdvét,
Hozzá kötöttem, — szőttem én !

A boldogságról álmodoztam,
Mely el nem muló, drága, nagy . . .
S a hogy az útunk egybe hajlott
Azt hittem rólad, hogy — te vagy :
S felsirt a dal, remélve, kérve,
Üjjongva, mint a diadal
S éreztük : nincs annál nagyobb üdv.
Mintha a szívünk fiatal.

Nem hittem én, hogy jöjjön óra
 Hogy meghaljon e szerelem
 Azt hittem, hogy az élet utját
 Együtt járod be én velem
 S szívünk mint két virágos akác
 Ugy borul össze szóltanul
 S nem válik el, ha ősz, ha tél jön
 S ha minden virágja lehull.

Es itt a pere . . . és sírva látom:
 Lelkem nem érted te se meg . . .
 Isten veled én Gyöngyvirágom,
 Kit soha el nem feledek:
 Első szerelmem is te voltál
 Utolsó álmom is te vagy:
 Feleddj el és zokogva nyujtsd
 Utolsó esőkre ajkadat.

Zombori Andor.

KÉT ZENDÜLÉS.

Arad, május 16.

A mult heti események két legkiemelkedőbb jelensége az a két zendülés volt, amelyek egyike Seprősön, másika pedig Sofronyán játszódott le. A nép megmozdult egy kissé letargiájából, próbálta felemelni tiltakozó szavát az ellen a jobbágyi állapot ellen, amelyben lenni a földesurak kényszerítik, életjelt akart adni régen szunyadó jogairól, melyet egyenlőségnek és közszabadságnak csufol a mai liberalizmus, s ezt a mozdulatot, mely alig volt több az elkeseredettségnek egy ártatlan megnyilvánulásánál elfojtotta a hivatalos karhatalom, a csendőrszorong és a katona puska, amelyeket tulajdonképen a közszabadság megóvására rendelt hivatásuk.

És kérдем ezektől: van-e ember ebben a városban és van-e ember ebben az országban, aki tud erről a két „zendülés”-ről s ne azt hinné, hogy a szociálisták *bujlogatása* volt oka a nép mozgalmának. Van-e tíz ujjon megolvasható embernél több, aki tudná, hogy ezek a felkelések nem azért voltak, mert a szociálisták izgattak, hanem mert a földesurak izgattak. Illetőleg hiában izgattak volna a szociálisták, ha nem lettek volna a földesurak, akik okot, ezeret és egyet szolgáltatnak arra, hogy a népet nem izgatni, csupán felvilágosítani lehessen és kelljen helyzetéről, mely az igavonó baroménál is alábbvaló.

El kell végre jönni az időnek, mikor a nép tudatára jut annak, hogy ő nem a tőkepénzes nagybirtokosság kedvéért van, hogy nem tárgy, nem kvantum, amely csak szolgálatra jó, amely csak arra való, hogy ezer holdas birtokokat megduplázza a földesur számára, hanem ember, akinek épen olyan oga van a szerzéshez, mint a nagyságos urnak.

Örvendetesen látszik, hogy annak a politikának, amelyet agrárius uraimék odafönt csinálnak, maga a nép fogja utját állni, ha már az ország atyái nem tudták megakadályozni, hogy minden szociálpolitikai kérdésben, minden nemzetközi és Ausztriával közös ügyben az agrár tendenciák érvényesüljenek.

A munkabérek és munkásviszonyok szabályozását a földbirtokos osztály teljesen magához kaparította, ki van zárva itt, hogy a méltányosság és a jog az emberi megélhetés joga érvényesülhessen, s ha van hely, ahol nem érvényesült, az bizonyára nem az alkalom és mód hiányának, hanem az egyesek jószívűségének belátásának tulajdonítható. De hol keressen az ember jószívűséget és méltányosságot, ha azt látja, hogy felnőtt ember *napi munkáját* 20. mond: *húsz krajczárral* fizetik meg, mikor azt látja, hogy egynémely földesur, akinek pusztáján a „zendülés” előfordult, olyan aratási szerződést köt a munkásaival, hogy azok aratás után egész nyári munkájukra ráfizetnek.

Lelketlen emberek gaz eljárása idézte elő a munkások zendülését, ez okozta azt, hogy ismét vér festette a mezőt, munkás ember piros vére. Valjon most is a szociálista agitátorok terhére fogják írni ezt a zendülést? Oh jó agrárius urak, ez a szemfényvesztés nem fog sikerülni, ezért a vérontásért azokat tesszük felelőssé, kik a munkás emberben nem embert, hanem állatot látnak, kit szidalmazni, ütni, verni kell és lelőni, mint egy veszett ebet.

Ezen felfogás ellen a leghatározottabban tiltakozunk és bátran kijelentjük hogy az ily híresztelés csak annak a jele, hogy az agrárizmusban utazók sem a helyzetet nem ismerik, sem a szociálizmus tanaival nincsenek tisztában.

Ez még azonban csak a kisebbik baj volna, a legnagyobb baj az, hogy az okot ott nem akarják látni, ahol tényleg jelentkezik: a *földzsora* jelenségénél.

EGY LEÁNY TÖRTÉNETE.

Regény.

Írta: GILBERT.

[11]

Közel volt már Paula indulási ideje. Alig pár nap választotta el attól . . . Már az új benne is megérkezett. Brozovitsné megengedte, az utolsó hetekben, hogy ruháit hozza rendbe. Varja meg amire szüksége van.

Paula felette boldog volt, hogy most egy új, nyugodtabb életet fog kezdeni, a melylyel talán még a jövőjét is megállapíthatja, hogy nem kell senkire szorulnia. Feltette magában, hogy szorgalmasan tanulni fog, hogy mentül hamarabb letelhesse a vizs-

gát, a mi által örömet szerez jó bátyjának és talán csak kedvezni fog neki a sors, hogy ne legyen terhére mindég Elemérnek.

A szegény leány tovább füzte gondolatait, hogy az is lehetséges, hogy ahol majd a bátyja orvos lesz, talán ő ott lehet hivatalban. Erre a szinte elérhetetlennek látszó gondolatra úgy elszorult a szegény leány szíve . . . Hiszen akik boldogtalanok azok csak félve merik rémélmi azt, hogy sorsuk még jobbra is fordulhat.

Éppen a ruháját rakosgatta szépen rendbe a ládájába, mert hát holnapután reggel utazik Beretzky-néhez . . .

— Paula kisasszony levele van — szólott az új benne.

Szegény leány úgy megijedt a megszólításra, hogy a kezével tartó láda tetejét eleresztette, ami nagy zajjal esapódott le és még a kezét is megsértette vele. Különös félelem szállta meg lelkét; hiszen a bátyjától most nem várt levelet, csak majd Beretzky-néhez címezve. Láttá, hogy a levél bátyjától jön. Máskor mindig sietve, lázas örömmel bontotta fel az Elemér levelét, de most különös módon félt annak tartalmától.

Rszkető kézzel szakította fel a levelet, két levél volt a borítékban a bátyja csak néhány sort írt, hogy olvassa el Paula a mellékelt levelet . . . S mindazonáltal, hogy tervük dugába dőlt azért elmehet Beretzky-néhez, mert ő nem sajnálja hugáért az áldozatot, ha vele sorsán könnyíthet.

Paula el se olvasta egészen a rövid levelet, izgatottságában, nem is értett meg azt. Lázas sietséggel kezdte a másikat olvasni. Kétszer is megtörölte könnyező szeméit, hogy jobban lásson olvasni.

— Tisztelt Garamkéry ur, nem válaszolhattam hamarabb becses levelére, mivel igen beteg voltam, ha betegségem be nem következik, már régen írtam volna. Annál is inkább, mert fájó szívvel bár — de tudatnom kell, hogy a kereskedelmi miniszter ő exelenciája „posta és távírda curzust“ léptetett életbe — mely még ez év december elsején veszi kezdetét, s így csak azok számíthatnak arra, hogy postamesterekké lesznek kinevezve, a kik a kurzust hallgatják.

Ezt kötelességemnek tartom önnel tudatni. Hogyha kedves nővére meg is tanulná nálam a posta kezelést, nem érne vele semmi célt.

Ha azonban kedves huga egy csendes otthon és anyai szeretet után vágya, a mondott feltételeknél még enyhébben szívesen látom őt nálam s örvideni fogok, ha itt lesz nálam, a míg feltalálja magát szerény otthonomba.

Legyen meggyőződve, hogy kedves nővérével épp úgy fogok bánni mint saját gyermekemmel s biztosítom, hogy nálam rosszat nem fog tanulni.

Igaz és őszinte szívvel mondom, hogy nagyon

szeretném, ha Paula nővére eljönne, kimondhatatlan az a meleg rokonszeny, melyet önök iránt érzek.

Bár még nem láttam önöket, de mindég előttem van képzeletemben kedves huga, egy szende, ártatlan leány alakjában, őnt pedig ritka jellemű ifjunak képelem. Bocsánat e kifejezésért, ne vegye rossz néven, elfogadhatja, mint anyjától.

Mert ne képzeljen valami fiatal asszonynak, mert én már harminchat éves vagyok s szinte májja lehetnék önnek.

Ezek után szívélyesen üdvözlöm és válaszát kéri: Beretzky Ottóné.

Szegény Paula előbb körülnézett, látva, hogy senki síncs mellett, egyedül van, szabad folyást engedett könnyeinek. Ráborult a ládájára és hosszasan keservesen sirt. — Hiszen már olyan szépnak képzelte a jövőt. Estétkint mikor lefeküdt, sokszor fél éjszakákat álmatlanul töltött, nem hagyta aludni a jövő boldogság reménye . . . És most ez mind ködbe foszlott . . . Ha bár Brozovitséktől nem kellene elmennie — de azt világért nem mondja meg, hogy már nem lehet postamesterné, hogy már akár itt is szívesen maradna, de hogy mondja ő azt, hiszen külsőne a szeme szégyenében. És már az új benne is itt van. Ha ez nem volna itt, akkor még csak megkérné Brozovitsnét, hogy itt maradjasson, de így nem, ő azt nem teheti.

Ugy tesz mintha csakugyan Beretzky-néhez menne. Pedig nem fog oda menni. K . . . ra sem mehet atyjához, annak se akar soha többé a terhére lenni, különben Matilddal sem tudna megegyezni.

Jobb ha elmegy világgá, vagy talán jobb ha inkább elpusztítja magát. Most Elemér jutott az eszébe, az a jó testvér — ha másért nem is, hát ő érte kell élnie. Hiszen majd csak megsegíti őket az Isten, hiszen csak-nem tarthat örökké ez a sok keserűség.

Igy vigasztalta magát szegény Paula, köténykéjével megdörzsölte szeméit s a levelet a kebelébe rejtette.

Mintha semmi sem történt volna, még az nap elbucsuzott Brozovitséktól, de a helyett, hogy Verbáson a vasutállomásnál felső Magyarország felé váltott volna jegyet, délnek Ujvidékre utazott.

*

Lent Biharmegyében, a hegyalján, egy csinos községben, a hol csak pár hónapja halt meg a községi orvos, Elemért találjuk, ki mint szigorú orvos került ide . . . A míg választásra kerül sor, remélte, hogy addig ő is megszerzi a diplomát.

Nemsokára egy éve lesz annak, hogy Paulához, az utolsó levelet írta, a melyben Beretzky-né levelét is mellékelte. És hugától semmi választ sem kapott. Brozovitséktól kérdezősködött, majd személyesen elment Torzsára, de hugának nem tudott a nyomára jönni.

Mayerék se tudtak Pauláról semmit mondani. Az atyjáról hallotta, hogy valahol a Szerémségben van a feleségével együtt. Matild K . . . ra csak nagy ritkán ír levelet az anyjának.

Azt is megtudta Elemér, hogy az atyja mikor Paula elment tőle még igen sokáig volt beteg. Mikor felépült a leányáért akart menni, de a felesége nem engedte, ez alkalommal annyira összezördültek, hogy szegény Garamkéry sírva fakadt, sajnálkozva emlegette gyermekeit. Matild ekkor választást engedett Garamkérynek — mondván — vagy ő marad, vagy pedig Paulát hozza vissza, legyen azután öregségére a leány mellett.

Garamkéry persze, hogy inkább a feleségét marasztalta és megígérte, hogy sohase hívja egyik gyermekét se vissza. Később aztán engesztelni próbálta az asszony gyermekei iránt, de nem ment vele semmire, mert Matild féktelen ellenszenvvel gondolt Garamkéry gyermekeire, kivált Paulára, már azért is, mert ő tisztában volt azzal, hogy a leány nemesak önmagának, hanem neki is a halált szánta, mikor a sváb asszony kivette Paula kezéből a revolvért.

Bár a látszat nem adott igazat Matildnak, mert mikor a háziasszony jajveszékülésére ő is kiment az még őt pirongatta meg.

De ő látta Paulát, amint az vérben forgó szemével végig nézte őt.

Látta az agyonzaklatott és fellázadt lélek kétségbeesett bosszuszomját a leány szemeiben. Nagyon megijedt tőle, még most is a szeme előtt van, szinte a foga vacog bele, ha rá gondol. Dehogy akarja őt viszontlátni, örvend, hogy végre megszabadult tőle.

Hiábavaló volt az öregnek minden rimánkodása, még az is meg lett tiltva Garamkérynek, hogy gyermekeivel levelezzen.

A szerencsétlen ember pedig úgy szeretett volna legalább a fiának írni.

Ha meg akart tudni valamit Elemérről, akkor Mayer Miksától kérdezősködött, hogy mikor ír neki az ő fia, mert már régen nem jött neki tőle semmi tudósítás.

Elemér nem is írt az atyjának, mert az csak első levelére válaszolt neki. Így aztán ő sem írt többet.

A fiatal szigorló orvos buskomoran és fájó érzelmek közt foglalta el ideiglenes állását. Nagyon elkeserítette az, hogy Pauláról nem tudhatott meg semmit. Pedig mostan szívesen magához vette volna őt, milyen jó is volna az. Olyan szépen, boldogan élnének kettesekén ebben a szép hegyvidéki községben . . . Együtt mennének reggeli sétára, huga megvárná őt, amint betér egy-egy betegéhez, vagy ő is bejönne, ha akarna.

Sokszor úgy elmélázott a fiatal orvos, mint akár egy poéta, sokszor két-három utcán áthaladt anélkül, hogy észrevette volna, hogy régen elhagyta

azt a kis paraszt házat, ahova a beteghez be kellett volna mennie.

Egy napon újra írt Mayer Miksának és minden sorában a huga neve volt foglalva, kérdezősködött: nem-e hallottak róla valamit? Pedig már régen elmúlt egy éve, hogy tőle az utolsó levelet kapta. A a kétségbeesés hangja szólt Elemér leveléből, lelkét különös sejtelen bántotta. Aztán szíve sugallatára hallgatva, jött a mentő gondolat: nem, nem, bizom benne, bár merre is vetette a sors.

— Igen, igen, azért nem ment ő Beretzkynéhez, mert nem akart a terhemre lenni, hogyha már postamester nem lehet.

Elemér az utóbbi napokban oly nyugtalan volt, hogy alig tudott egy-egy vényt megírni, hogy ugyanakkor hugára ne gondolt volna, mert ki tudja, nem-e beteg az is s tehetetlenül elhagyatva sinylődik valahol? . . .

A fiatal orvos alig várta a délutánt, hogy a postára menjen, sejtette, érezte, hogy nemsokára jönni kell valaminek, ami végtelen örömet, vagy szomorúságot fog neki okozni . . . Ezen a napon délután érkezett is egy levél, a postás kisasszony mosolyogva nyújtotta át neki a levelet és mondta: női írás . . . Elemér szíve nagyott dobbant, a mint a borítékra tekintett, a huga írása volt. Megforgatta a levelet és nem merte feltörni, nézte a posta keltét K . . . ról jött a levél, hát akkor Mayerék miért nem írtak, hogy huga ott van?

Gyors léptekkel ment ki a postáról, s postás kisasszony még jobban mosolygott a fiatal orvos zavarán.

Elemérnek égett az agya az izgalomtól, minő fájdalom, minő kétségbeesés fog szólani a levélből, félt a levél tartalmától, hátha az erkölcsi bukásra készítette a nyomoruság, mi később ugyis a halálba vezet egy agyon gyötört érzékeny lelket . . . Ha hiába védekezett az ár ellen, magával ragadta őt is és szennyez, piszokkal, sárral borította be egész valóját . . . Borzasztó, borzasztó még elgondolni is . . .

Ennél a fájó gondolatnál egy kőbe botlott, a fizikai fájdalom önkéntelen megállásra készíteté . . . Most kivette a zsebéből a levelet és tétovázás nélkül szakította fel azt. Csak pár sor volt benne, amit már sokszor átfutott szemeivel:

— Édes jó bátyám! Hála a mindenhatónak, hogy annyira segített, hogy újra írhatok neked . . .

Reszket a kezemben a toll a nagy boldogságtól, hogy te már mint orvos működöl, végre megsegített a jó Isten.

Úgy szeretnék neked sokat, sokat írni, de most képtelen vagyok arra, fejem, szívem megtagadja a szolgálatot, képtelen vagyok gondolkozni.

Alig pár napja, hogy K . . . ra jöttem, Mayerék mellett lakom.

Atyánk most nem tartózkodik itten. Rólam

AZ „ALFÖLD“ SZÉPSÉGRÓVATA.

Kossák udv. fényk. telv.

Végvári Neuman Margit.

megtudsz mindent következő levelemben, mit talán még az éjjel fogok megírni, mert nagyon hosszú lesz. Üdvözöllek Mayerék, csókol százezerszer hugod Paula.

Elemérrel forgott a világ, kábult lett, hiába erőltette agyát, hogy megtalálja a mentő feleletet arra a kérdésre, hogy mit csinált, hol volt huga majdnem másfél évig, hogy semmi hirt nem hallott róla. És a hosszú idő után kapja ezt a levelet, a melyben az exaltált szív, fáradt, ideges mentegetőzést megkísérlő megnyilatkozásnál egyéb semmi sincs . . . Elképzelte huga lázas vérkeringését, kiérezte soraiból, hogy előbb elkészíti magát a következő levél megírására. Vigyázva kell megírni a tartalmát, nehogy a jó fivér sejtсен valamit az ő lázas lelki állapotáról, jól meg kell gondolni, hogy mit fog írni . . . Isten mentsen attól, hogy a drága, jó fivér kételkedjen benne.

Milyen telepathikus vízió. Elemér csakugyan a huga eszével és szívével gondolkozott, hiszen nem esoda, egyforma vér keringett ereikben.

Elemér sietett hugának írni, ami szintén alig pár sorból állott, a végén nagy felkiáltó jellel, hogy azonnal írjon meg mindent . . .

A válasz nem sokáig késett, harmadnapra express levelet kapott, a mit maga vett át a postán. A postás kisasszony még észrevehetőbben mosolygott, a mi felette bántóan hatott Elemérré.

Sietett haza, most nem akarta az utcán elolvasni huga levelét, vaskosságáról tudta, hogy az igen

hosszu lesz. Lakására érve maga után bezárta az ajtót, hogy senkise háborgassa őt . . .

Nagyon szerényen van berendezve az a kis utcai rendelő szoba, ahol íróasztala mellett ül Elemér, hosszan néz egy képet — a huga arcképét — majd hirtelen a zsebébe nyul, előveszi a levelet, sietve tépi le róla a borítékot, a mellékelt férfi arcképre alig vet egy pillantást és mohón olvassa a teleirt halmoz papirlapokat.

Amely nemesebb szívben a legborzasztóbb fájdalom dul, ott az önéretnek, beteg exaltált hivatkodása anyyira megerősíti a lelki szervezetet, hogy az a legképtelenebbnek látszó ellentállásra is képes lesz. Így küzdött Paulánál is a fizikai, a szív sugalmának ereje, a végtelen nagy lelkierővel szemben. Pedig mennyire vágyott a szíve Beretzkynéhez és még inkább arra, hogy Elemérhez jusson . . . De az önéretes lélek parancsa nem engedte, hogy terhére legyen annak, akit ő Isten után a legjobban szeret és a kinek ez idő szerint, szintén nagyon nehéz az élete . . . Az ártatlan szegény leányok becsülettel nagyratörő és vést nem ismerő lelkibátor-sággal — bizva az emberek jóságában, de leginkább önére jében — szállt ki Paula Ujvidéken a vasuti kocsiból és minden habozás nélkül egy helyszerzőhöz vezettette magát.

A helyszerző azonnal egy szerb ügyvédhez vitte, akinél egy három éves fiúcska mellé fölvtették nevelőnőnek.

Innét még nem akart Paula írni, mert nem volt abban bizonyos, hogy megmarad-e itt. Ehhez a házhoz járt egy gépészné, a ki igen érdeklődött Paula iránt és mézes-mázos szavaival rokonszenvet keltett a könnyen hívő leánynál.

Mikor látta a gépészné, hogy megnyerte a leány bizalmát, felajánlotta neki, hogyha bármely percben is kellene kilépni a helyéből, mindenkor elmehet ő hozzá, ahol kellemes otthonra fog találni.

És ez nagyon hamar be is következett, egy napon igen közönséges módon bántak el vele, az ügyvéd különben is iszákos volt s ilyenkor kifakadt a magyar nevelőnő iránt — mondván, hogy az ő fia mellé nem kell magyar nevelőnő . . . Másnap aztán bocsánatot kért a lánytól, sőt bizalmaskodni is kezdett vele. Ezt észre vette az asszony, ezért aztán még nagyobb patália lett.

A megsértett leány még az nap este elhagyta az ügyvéd házáét. Egyenesen a gépésznéhez — Kalmárekhoz — ment.

Kalmárek igen jó népeknek látszottak. Az ember tisztességes munkás, egy malomban volt alkalmazva.

Paulának az asszony egy egészen csinosan bu-

torozott kis szobát bocsátott rendelkezésére, ahol egy hétig lakott.

Mindennap kezébe vette a tollat, hogy írjon a bátyjának, de mindig oly különös félelem fogta el a szívét, hogy abba hagyta a megkezdett pár sort és összetépte a papirost.

Most már tisztában volt azzal, hogy rosszul eselekedett, ahányszor csak írni akart, mindannyiszor összeszorult a szíve és mintha az ítélő bírónak kellene könyörögnie, hogy ne büntesse meg nagyon . . . Pedig csupán az volt a szegény leány vétke, hogy Brozovitséktól nem a bátyjához ment és hogy nap, nap után halasztotta az írást . . . Végre arra határozta el magát, hogy ha még néhány nap múlva sem kap valamire való állást, akkor minden előző értesítés nélkül elutazik Elemérhez. Ezt közölte Kalmárnéval is, aki rosszalta azt és megígérte, hogy ő is utána néz, hogy valami jó állást szerezzen neki.

A nyolcadik napon örömsugárzó arccal állított be Paulához a lélekkufár Kalmárné, egy másik uriasan öltözött asszonnyal. A szerencsétlen leány ekkor még nem látott át a két néember szándékán, de még nem is sejtette, hogy e nyájas szavak mögött aljas hálót rejtegetnek és hogy kelepcebé akarják keríteni őt. Hogy is tudhatta volna ő azt, hogy áldozatnak van kiszemelve.

Az intelligensnek látszó nő előadta, hogy neki Belgrádban nagyon virágzó nődivatáru és masamód üzlete van és mivel a kisasszony a szerb nyelvet is érti, hát örömmel veszi őt az üzletébe, teljes ellátást és ötven frank havi fizetést ad neki . . .

— És ha akarja a kisasszony, a masamód üzletben a női kalap diszitési módját is hamar elsajátíthatja, így aztán tetemes fizetésjavításra is számíthat.

Paula minden sejtelen és utógondolat nélkül fogadta az ajánlatot és beleegyezett, hogy még a délutáni vonattal Belgrádba utazik.

Mily nagy öröm fogta el a jó lelkű leány szívét és elgondolta, hogy ezután majd ő segíti a bátyját havonkint tizenöt-husz forinttal, mert neki egy évig semmire sincs szüksége.

Az utlevél hiánya nem okozott semmi bajt, mert az urnő felette értette a módját, hogy miként kell kikerülni a feltűnést.

Paula szinte esodálczott azon, hogy a magyar határon oly észrevétlenül tudott átjutni . . . A belgrádi állomáson — a hova éjjel érkeztek — még szoba is álltak az egyenruhás hivatalos emberek az uri nővel, de nem azért, hogy az utlevelet kérjék, hanem hogy szemügyre vegyék a szép magyar leányt . . . Most pedig egy szerb katonatiszt sietett a hölgyekhez. Paula szerényen két-három lépésnyi távolságban vissza maradt. A lélek kufár sokat jelentő kézmozdulattal mutatott a leány felé és lassu hangon beszélgetett a katonatiszttel, a ki a beszél-

getés befejeztével hangosabban mondta hogy: ott leszek . . .

Mikor a katonatiszt eltávozott, az asszony Paulához fordulva, lassu hangon mondta, hogy a tiszt unokaöccse, igen kedves fiu. Csakhamar kocsira ültek mind a ketten. A kocsisnak nem is kellett megmondani, hogy hova hajtson, nagyon jól ismerte azt az utcát, a hova hajtania kellett . . .

Csakhamar a rendeltetési helyre jutottak.

Itt kezdődött Paula életében az a fordulat, a mely irányt adott az a nélkül is boldogtalan fiatal élet végromlására . . . Tehetetlenül állt minden segítség nélkül. Most aztán átkozta azt a pillanatot, a mikor Ujvidékre ért, átkozta önmagát, hogy olyan meggondolatlan lépésre határozta el magát. Eszébe jutott az a jó testvér, a ki képes lett volna az élete árán is megvédelmezni őt minden rosztól és most ki tudja, hogy mi lesz ő vele. Ki szabadtítja őt meg, ha valami aljas kezekbe kerül . . . Iszonyattal gondolt arra az eshetőségre, hogy ha most csatlakoznék ebben az asszonyban.

Mikor már egészen közel voltak az otthonhoz, az asszony hizelegve szorongatta a szegény leány reszkető kezét s mondta:

— Miért reszket úgy kiesikém, talán fázik . . . Mert csak nem fél tőlem, meglássa milyen jó dolga lesz nálunk. — No már itt is vagyunk.

A leány félig meddig megnyugtatta, de nem egészen gyanutlanul, szivszorongva, nyomasztó hangulattal állt meg a ház előtt és csodálkozva kérdezte, hogy: hol az üzlet?

— Gyermekek, most a lakásra jöttünk. És kézenfogva vezette Paulát az udvarra . . . A hol elfüggönyözött ablakok mögül vig kacaj hallatszott ki.

Az asszony most már nem is felelt a minden izében reszkető leány kérdéseire, hanem karöltve, gyorsított lépésekkel a zárt folyosóhoz vonszolta Paulát, ahol több ajtót próbált kinyitni, de mivel csukva voltak, hát közvetlen a nagyobb, a terem benyilója mellett levő nyitott kisebb szobába tuszkolta be . . . És kárörvendő mosolylyal szolt a néember: Halja kiesikém a zongorát, ha tud, maga is játszhatik rajta. Mulathat, táncolhat, minden este akár reggelig . . . Mert leszen ám kikkel . . . Vannak itt is szép szerb katona tiszték . . . Eközben gyertyát gyujtott s folytatta: Most pedig pá, feküdjék le, a viszontlátásra.

Szegény Paula kétségbeejtő helyzetében nem tudta, hogy mit tegyen. Most már világos volt előtte, hogy törbe csalták. Hirtelen mozdulattal megragadta a távozni készülő asszony kezét és követelte, hogy eressze őt ki . . . Mert ha itthagya, akkor öngyilkos lesz.

(Folytatjuk.)

KRÓNIKA I.

ZSINDELYKE ÉSZREVÉTELEI.

— ELLESETT PÁRBESZÉDEKBŐL. —

Ha az ember a korzóra kimegy, egyébről sem hall beszélni, mint azokról a szomorú állapotokról, ami manapság mindenfelé történik . . . Eltekintve attól, hogy a szó szigorú értelmében szívvel-lélekkel magyar leány vagyok, még sem sokat törődöm azzal, hogy ki szociálista és ki nem az . . .

A seprősi véres események mindazonáltal nagyon felizzították mindenfelé a kedélyeket. A Függetlenség szerint a seprősi úri földbirtokosok állítólag igen vígan voltak a szomorú napok alatt; ezt fel is lehet tételezni, mert a seprősi úri birtokosok, ha berándulnak Aradra, mindenkor híresek a nagy vígságukról. Azt hallottam, hogy a Fehér Kereszt gyémánt-terme sok miúdent tudna mesélni a seprősi urakról, különösen egyről, aki nagy tisztelője Almásy Lolának . . . Ezt a korzón egy szép asszonytól hallottam, amikor snájdig krém kosztümben elhaladt előtte Almásy Lola. Szó sincs róla, nagyon elragadó ez a világhírt kokotte. Nem is csoda, ha a seprősi úri birtokosok inkább ő vele törődnek, mint a szegény, nyomorgó seprősi néppel. Vajjon a kilene halálra ítélt úri birtokos közt van Almásy Lola tisztelője is? . . . Erre igazán kíváncsi vagyok. Különbén úgy vagyok értesülve, hogy a „gombház, ha leszakad lesz más“ elvével nagyon tisztában van az aradi nemzeti színház kiváló kokotte művésznője . . .

Ha valaki megérdemelte a nemesi rangra való emelést, akkor legelső sorban a Neumanok azok, akiktől a királyi kegy e megnyilatkozását irigyelni nem lehet. Ezzel kapcsolatban eszembe jut valami, hogy hol és kitől hallottam, azt nem árulom el. Egy előkelő aradi sport-egyletről van szó, — melleleg megjegyzem, hogy sok udvarlóm van a tagjai közt — azért nem nevezem meg az egyesület nevét, mert minden bizonnyal a faképnél hagynának széptevőim, ha megtudnák, hogy én kürtöltem világgá a copfos gondolkozásukat . . . Tehát, hogy a tárgynál maradjak, a kérdéses sport-egyesület elnöke tagfelvételre ajánlotta a még akkor nem nemes Neuman-fiút, aki már fiatalember-sorba megy. A copfos zseni választmány lezavazta a mindenképpen úri és nemes elnök ajánlatát, aki aztán ezek után levonta a levonandókat és szépen a faképnél hagyta az egyesületet. Erre az esetre pár napra látott napvilágot a királyi kézirat, a melyben megvolt írva, hogy a Neuman-fiu is „végvári“ nemes lett. Ha csak ennyi hiányzott ahhoz, hogy a nemes sport-egyesület tagja lehessen az izraelita ifju, akkor most nem kis dilemma előtt lehet az elnök által Pilátus előtt hagyott lovag, nemes, hétszilvafás, zseni, de semmiesetre se antiszemita sport-egyesület.

Hogy az aradi publikum mennyire éhes a különlegességekre, mutatja az, hogy alig repült széjjel az aradi nemzeti színház társulata az aranyos szünet elvezésére,

máris a derék Csiky László által szervezett Tarka színpadot látogatta egy-két napig, annyira, hogy Lóvi Ignác Elit-mulatójába be se lehetett férni, annyira zsufolva volt. Nem is csoda, mert a mindenképpen családiás műsor vonzotta is a publikumot: — de csak addig, amíg Henry cirkusz-igazgató nem ütötte fel óriási sátorát a Bockó-terén. Azóta szegény Csiky Laci öszülni kezd, mert annyi se jön be a Tarka színpad előadásán, hogy a konyhapénzt megszerezze vele. A napokban én is elmegyek az anyuskámmal és a tantival a híres Elit-mulatóba, mert nem igaz ám az, hogy oda leányok a hozzátartozóikkal nem mehetnek el. Már azért is vágyódom arra, hogy Csiky társulatát megnézzem, mert hallottam, hogy nagyon ügyesen táncolják a Djelma-nővérek a kék-vok-ot . . .

Ami a Henry-cirkuszt illeti, hát majdnem nyomába lép az amerikai Barnumnak és az előadásokkal, amint olvastam és hallottam, meg van elégedve a publikum.

Szinte elképzelem, hogy mához egy évre mennyi leány fog örüdeni annak, ha sikerrel fog vizsgáznai a leánygymnásiumban.

Még meg se indult ez a lelkes vállalkozás s máris ellensége akadt . . . Úgy értesültem, hogy Arad város első polgára maga a volt énekes művész polgármester, — aki nekem tavaly a Konstantinápoly Aradon, nyári ünnepélyen tiz krajeárt, mond husz egész fillért nyomott a markomba egy kitünő bock szivarért, a miért az elegáns Lócs Rezső egy forintot, mond két koronát adott. Szóval Instítóris polgármester ur cselekedte meg azt a baklövést, hogy titkos rendeletet küldött az aradi iskolákhoz, melyben szigorúan meghagyta a pedagógusoknak, hogy ne merészeljenek a létesülő leánygymnáziumnak propagandát csinálni. Ugyanis a Somogyi-féle felső leányiskolát szívvel-lélekkel ajánlja mindazon serdülő leánykáknak, a kik a magasabb tudományok elsajátítására adják fejecskéiket . . . Hogy mindezek dacára Jancsovics és Hunyadi tanárok a leánygymnázium megalapítói nem verik fejüket a falba az egy cseppet se csodálatra méltó . . . Elvégre is ők arról nem tehetnek, hogy egy előkelő nagy város polgármestere annyira át van hatva a maradiság szellemétől, sőt mi több még a ministeriumnak az akaratát is kutyába se veszi . . . Mert tudni való dolog, hogy a közoktatásügyi miniszter csak szívesen és örömmel veszi, ha szubvenció nélkül akadnak olyan lelkes tanárok, akik a jelen társadalmi mizeriákon segíteni kívánnak azzal, hogy módot nyújtanak a gyengébbeknek arra, hogy jövőjét biztosítottnak látva, kénytelen-kelletlen nem dobják magukat oda az önkénynek, a sok esetben a szerelemnélküli férjhezmenésnek, a mi mindenkor erkölcsi romlást okoz mind a két félre.

Úgy látszik, hogy ezek a theoriák igen magasak a volt énekes művész polgármester urnak, hogy is értene ő mindehez, mikor még a legszentebb polgári kötelességét se teljesítette azzal, hogy nőlen maradt. Ismétlem, hogy értene ő mindehhez, ha felesége és leánygyermekje nincsen.

Persze a terrorizmushoz fényesen ért, csak hogy mire

való ám az aradi korzó a—b vonala. Ott ám minden napfényre kerül, még akkor is ha borult idő van.

Az „Arad Vidéke“ napilap a napokban szépen az orrára koppintott a volt énekes művész polgármester urnak, persze tapintatosan: nem akarva hínni azt, ami tényleg megtörtént. S csupán hamis verzióknak deklarálta a polgármester baklövését. Én ezennel leány létemre kijelentem, habár tizenkét szívem volna is, egyet se adnék oda a mi polgármesterünknek. Már azért sem, mert tisztán látom, hogy ez az ur annyira elvénhedt, hogy képtelen felfogni és megérteni e siralmas korban, még siralmasabb helyzetét a szegény leányoknak . . .

Csodálatos tapasztalataim vannak az aradi hölgyeket illetőleg: értem az asszonyokat. Ugyanis újabban azt vettem észre, hogy akik a korzón lovas katonatisztekkel sétáltak néha-néha, azok mind lovagolni is tanulnak. Újabban a nagyon szép Zilahiné is tanul lovagolni. Annak tulajdonképpen semmit se tulajdonítok, már azért sem, mert a buesuzó Katalin előadása alatt a mindenek felett isteni szép Katalin: Zilahiné, egyetlenegy virágescskrot sem kapott, pedig ugyanazok a lovastisztek is a színházban voltak, akikkel néha-néha a corzón láttam a direktorékat . . . Hja így van ez, hálátlan a világ. És esunyáság, mégis virág nélkül zugott a taps a szép Katalin énekének az elismerésére, sőt még meg is akarták újráztatni, de az isteni Katalin nem volt hajlandó erre . . . Már hogy is lett volna hajlandó, mikor a partnere a fess Germain, Rózsa Lili vagy egy fél tucat escskrot kapott . . .

Hálátlan a művészi pálya, úgy látszik még akkor is, ha az embernek udvarlói vannak. Azért sohase lesz színeszónó —

Zsindelyke.

RÖVID VOLT A BOLDOGSÁGOM!

Rövid volt a boldogságom,
Mint egy rózsás álom:
Letűnt mint a nyugovó nap
Messzi láthatáron.

Elröppent az ő szerelme,
Mint a szálló pille,
De a szívem, szegény szívem
Magával el vitte.

Azóta nincs boldogságom,
Azóta nincs álmom,
De azért a hűtlen kis lányt
Nem átkozom, áldom!

Somlay, J.

A FENSÉGES URALKODÓHÁZ FIGYELMÉBE. *)

Egy fátylát kezembe, hadd világítsa a honszerelem kigyuló lángjánál a király és a nemzet javát!

Nem nézem én a demócratismut, a liberalizmust, conservativismust, clerikalismust, a melyek mind csak formák és eszközök, de tekintem egyedül a királysággal egybeforrott magyar nemzetet

A mint a socialistákat*) összetartja a kézzel fogható materializmus, úgy hozza össze a trón elé a széthúzásra hajlandó nemzet jobbait az ideális emberi érdek és a hazafiság!

Igy paranesolja a magyar nemzet egészséges jobb jövője. Nem phrasisról, de intézményről van szó, a mely vibráltassa a magyar emberek kebleit.

„Egy egységes magyar nemzetet contemplálok, a melynek főrendiháza felölelje széles bázison az egész nemzetet.“

A mai főrendiház nem felel meg ennek — és a modern követelményeknek, alkalmazva a magyar viszonyokra.

Óhajtom, hogy a főrendiház mintegy ellensúlyozandó a különféle rendbontó politikai és társadalmi factorok, a monarchiának és a trónnak fő védbástyája legyen mindenha! Azt akarom, hogy a társadalom felvillanyozva tömörüljön a monarchikus elv körül, hogy a tátongó örök áthidaltassanak modern értelemben, és hogy az érdekek látható módon azonosokká váljanak.

Óhajtom, hogy a régi Magyarország fundamentumának grauitkövei, a melyek ezt a szép Hazát egy ezredáven át fenntartották, a jövőndő, Magyarország felépítésénél is felhasználtassanak, — a mai kor szellemének megfelelő módon.

Szolgáljanak a monarchikus principium ellenállhatlan összetartó, forrasztó anyagául, a mely szilárdan törhetetlenül fenntartja a trónt és a nemzetet.

Ezen a sziklán fog megtörni minden vészes hulláma a politikai dagályoknak és viharoknak.

Az atavismus megvan a természetben, el van ismerve a tudományban, él a nemzeteknél. Csak a magyar közéletben ne akarnánk felhasználni?

Ha consolidált monarchikus egységes társadalmat és nemzetet akarunk teremteni modern értelemben, törvényt kell hoznunk, a mely egy cikkből áll:

„Minden magyar nemes ember tagja a főrendiháznak, ha a censusa megvan. A törvény végrehajtásával a kormány bizatik meg.“

Ez a paragrafus pénzébe nem kerül sem az adófizetőknek, sem az államnak és mégis morális dinasztikus hatásában mély megmérhetetlen mélységes. Százerek keblét megdobbantja, felemeli a trón számolyához, részesévé teszi

*) A Malon-féle cultivált tudományos socialismus több tétele előtt tisztelettel hajtom meg én is fejemet.

*) Részlet Szemere Miklós röpiratából.

a szent koronának, a törvényhozásnak. Természetesen mindez csak in petto, mert hisz a censusa alig van meg párnak. De azt mondja mind a száz — és több ezer — mindenki, a ki akarja és odaváló: „engem sem költött a gólya“ és ha a szorgalmam — igyekeztem — becsületes munkám útján az Ur isten kegyelme megengedi, hogy a censust megszerezsem, úgy magam vagy fiam ott fog ülni a törvényhozásban: „De pair et égal“*) mindenkivel. És ismerni kell a magyar embert: ezért még dolgozni, áldozni is érdemesnek fogja tartani. Felébreszti benne a vagyonszerzés és vagyonconserválás ösztönének nemzetileg oly fontos ambícióját.

Ez az egyenlítés, ez a nivellálás felfelé, ez a fel-emelése az esetleg szegényeknek és minden törekvő jobbaknak az ország legelsősébe: ebben rejlik a jól alkalmazott monarchikus principium vonzereje, mely mint mágnes felvillanyoz, az öntudatot felemeli és a már-már fásuló és lefelé hajló masszákat a korona büvőkörébe vonja.

A KIGYÓKŐ.

Dél-afrikai történet.

Írta: Ashley Toler.

— Peemo folyamon láttam a legnagyobb kigyót — mondta Koos. — Vannak ott sárga kigyók, boom slangs ek, zöld kigyók, melyek a fákon élnek s rácsnek az emberre, ha alattuk elvágol, meg apró schaaap steekers-ek, amelyek hátulról felugranak a lovasra. A cobráról nem is beszéltek.

Koos e szavakkal kihuzta vadmaeskabórból készült dohányzacskóját s esendesen megtömté pipáját jóféle magaliesbergivel. Okos, apró szemével rám pislogott, mintha azt vizsgálná rajtam, milyen hatást tettek rám az előbbi megjegyzései.

A nap egyenesen oda tűzött a kraals nagy fehér falaira. A juhokat már régen kihajtották a legelőre s mint-hogy Koosnak nem volt semmi dolga, én meg új jövevény voltam a tanyán, szívesen beszélt nekem az afrikai dolgokról.

Amint így ültünk az ut felé fordulva, egyszerre egy mozgásatort pillantottunk meg, mely elé két ló volt fogva.

— Vendégek! — mondta Koos. — A Verter Vlee-i skót fogata ez. A Mac Gowan uré.

A járműben ketten ültek, egy nő és egy férfi.

— A leányát is magával hozta! — kiáltott Koos.

A fiatal nő nagyon esinos volt s fehér bőre még jobban előtűnt itt, a forró égőv alatt, ahol minden aszszonyszemély barnaarcu és pufók volt. Koos „mooi meisje“-nek mondta, a mi körülbelül annyit jelent: nagyon szép kisasszony.

Csakhamar megbarátkoztunk egymással, mindön Pot-

gieterné, a háziasszony arra kért, hogy mennék a kertbe, míg az ebédet elkészíti, mind a ketten szívesen megfogadtuk a tanácsát.

Koos és Mac Gowan azalatt a gazdasági udvart tekintették meg.

Mac Gowan kisasszony egy kosarat is hozott magával, hogy abba faepret szedjünk.

— Hogy tetszik a dél-afrikai tanyai élet önnek — kérdezte.

— Pompásnak találok — feleltem lelkesülten, habár egy félóra előtt az elenkezőjét is gondoltam ennek.

— A többi idegen ellenszenvvel viseltetik a vidék iránt — jegyezte meg a leány.

— Ez neveletlenség a részükről — válaszoltam melegen — de talán mentségül szolgál a számukra, hogy nem ismerik kegyedet!

Midőn kimondtam, magam is beláttam, hogy így ajtóstól a házba rohanni illetlenség volt. Mac Gowan kisasszony gúnyosan mosolygott, a kosarába nézett és szólt:

— Talán már elég is e mulatságból. Vigyük be az epret Potgieternének.

— Potgieterné most nem ér rá ezzel törődni — mondtam kurtán.

A leány nem felelt, de néhány pillanat mulva újra jó barátok lettünk. A gránátfa-sövény mellett zöld rózsabokor nyújtotta előre tüskés ágait s egy esokrot szedtem neki belőle. Már majdnem kész voltam vele, midőn így szólt:

— Oh, még odafönt van egy gyönyörű bimbó. Nézzé... Oh!...

Hirtelen fölsikoltott s éppen csak annyit láttam, hogy egy széles, sárga fej kinyult a bokrok közül, sziszegve odacsapódott a leány keskeny esuklójára, azután ismét vízszahuzódott a levelek közé.

— Oh — siránkozott a leány — a kigyó megcsipett! Coboa volt! Meg fogok halni! Oh, vezessen az atyámhoz!...

Rémülten támogattam a házig a roskadozó leányt. A Potgieterné arca halálsápadt lett, midőn megtűdta a történeteket, de nem vesztette el lélekjelenlétét. Egy pohárka erős szesz adott a leálynak s a seb fölött nagyon szorosán bekötötte a karját, azután a férjéért küldött. A esukló már földagadt s két haragos vörös folt mutatta a méregfog harapását. Én ügyetlenül néztem a Potgieterné ténykedését és azt ajánlottam, hogy kiszívom a mérget az ajkammal. De ő egyre azt ismételte:

— Csak a kigyókó segít, a kigyókó.

A leány egy karosszékből fekiúdt s csakhamar elvesztette eszméletét. Az arca pillanatról-pillanatra sápadtabb lett, majd göresösen vonaglott sebesült karja.

Potgieterné csak akkor lett nyugodtabb, midőn a férje belépett.

Potgieter Koos azonnal megértette a történeteket. Nadrágja zsebéből kis fekete faládát vont elő, melynek födele acél láncsal a derekára volt erősítve. Kivett belőle egy hosszukás esontdarabot (akkor annak tartottam) s egy zsebkendővel rákötötte a Mac Gowan kisasszony esukló-

*) Mint egyforma és egyenlő mindenkivel.

jára. Azután nyugodtan leült az egyik székre. — Meggyógyul? — kérdeztem halkán s oly fájdalommal, melyen magam is esodálokztam.

— Nézzen oda — válaszolt a dán lakonikusan.

A szín lassankint visszatért az alélt leány arcába s karjának rángatózása alább hagyott.

E percben Mac Gowan ur is a szobába lépett.

— Nem győzőm önt bevárni. Potgieter ur szólott. Majd meglátva a beteg lányt, felkiáltott: — Mi a baj Lizzie-kém?

Koos hirtelen elmondta, amit tudott: az atyának könnyek szöktek szeméibe.

Drága gyermekem, szegény kis leánykám! — morgta.

— Már a javulás útján van — sietett őt megnyugtanni Koos. — de azért ágyba kell fektetni. Aludnia kell a nagy ijedség után.

A fiatal leány most megfordult székén, de nem nyitotta ki a szemét. Az élet lassan visszatért, de az öntudat még mindig fel volt függesztve.

Leleketünkét visszafajtvá figyeltünk reá. Végre fölnezett üres tekintettel, szinte bambán, de Mac Gawon és Koos ennek is megörültek. Az utóbbi most kikötötte a zsebkendőt a leány esuklóján, s én előbbre hajoltam, hogy lássam a esodát.

Meglepetésemre a gyuladás már megszűnt s a kar csaknem egészen lelohadt. Csak éppen a fogak helye maradt még vörös. — De a legkülönösebb volt a dologban, hogy a föltett esontoeska tetemesen megnőtt, s kétszer akkora volt, mint mielőtt a esuklóra került. A színe is megváltozott s furesa zöldes szürkévé lett, melyen apró fekete pontok látszóttak. Koos vigyázva visszatette a kis faskatulyába azt. De a fedél sehogy sem akart reá menni.

— Így — mondta, — mérges egy kígyó volt, s látva kíváncsiságomat hozzátette: Waacht een bietje! (Várjon egy kicsit) most mutatok önnek valamit. Azzal zsebre vágta a esontot s Mac Gowan kisasszonyhoz fordult:

— Nu! Nu, hogy érzi magát meisje?

A leány szólni nem tudott még, de mosolygott reá, s ekkor Koos meleg vizet kért. Azután, karjára vette Mac Gowan kisasszonyt, s mint egy kis gyermeket vitte a hálószobába.

Mikor visszajött kérdéssel fogadtam:

— Hogy érzi most magát?

— Holnapra nem lesz semmi baja, de ha idejében nem jövök haza, úgy már régen halott. Ez a kígyó cobra volt, a leggonoszabb fajtából. A követ legalább huszszor használtam már, de még sohasem dagadt meg ennyire. Majd megmutatom önnek.

Ujra kiment s egy félig tejjel telt lábast hozott be. Azután a kezembe adta a követ. — Nézze.

Én inkább esontnak tartottam volna azt, mely kiszáradt a napon, s pórusai előtűntek. Mikor Koos először ki vette a zsebéből, csaknem egészen fehér volt, most azonban zöld lett és pettyes. Borzadálylally vegyes érdeklődéssel vizsgáltam meg. Mi lehetett ez? Talizmán talán, me-

lyet e félig barbár világrész vad fia ismernek csupán? Szinte örültem, mikor Koos újra elvette a kezemből és bedobta a tejes lábasba. Nehány bugyborék támadt a nyomában, azután Koos félretette és beszélgetni kezdtünk.

— Már tiz éve nálam van ez a kő. — mondta. — Nagybátyám, Oom Willem hagyta reám, de legalább száz évig volt a családban. Kelet-Indiából hozta egy őszünk, aki viszont egy ültetvényestől kapta, kit a vízbefulástól mentett meg. Ez azt mondta neki, hogy egy pogány templomból került, ahol a benszüllöttek Istenül imádták. Nem tudom, mi igaz ebből, de ennyi bizonyos, hogy minden kígyómarást meggyógyít. Rátapad a sebre, mintha ajka volna, s kiszívja a mérget. Néha én magam is félek tőle. Van ebben valami természetfölötti. Használat után tejbe kell tennem, s a tej éppúgy kiszívja a mérget, mint az előbb a kő tette a sebbel. Kétszer egymásután enélkül nem használhatnám.

Felállt helyéről s a lábast az asztalra tette. A tej forni látszott s betegesen zöld színt nyert. Gyenge acidum szag áradt ki belőle, valami oly mellékállattal keverve, melyhez hasonlót soha életemben nem éreztem. Koos a késével kihalászta belőle a követ s az ismét fehér volt s könnyű. Most újra a kezembe vettem, de most sem bírtam eldönteni, hogy az állat-, növény- vagy ásványvilághoz tartozik-e.

— Egyszer, régebben megmutattam Grandostownban az ásványtan professorának s ő azt mondta, hogy a kígyókő nem ismeretlen dolog, s hogy rendesen szarubul készítik azokat, de hogy ez nem tartozik abba a kategóriába — folytatta Koos. — Erről ő sem tudta megmondani határozottan, hogy micsoda s én azt hiszem, hogy ez is oly természetű ajándéka az Uristennek, mint a többi gyógyfű vagy gyógynövény.

SZÍNHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

□ **B. Szabó József.** A mi kedvelt és mindenre használható kedves kitűnő színésziünk most Kolozsváron vendégszerepel. A Figaróban lépett fel Szoyer Honkával együtt. B. Szabóról egyik lap így ír:

„Figarót szintén vendég B. Szabó József, az aradi színház jeles baritonistája énekelte. Ritka szép és nagy sikere volt, a mit méltán megérdemelt, mert alig van a vidéknek szerencsésebb tulajdonokkal megáldott énekese. Igazi színészvér, játéka élénk, temperamentumos, kifejező és értelmes. Érces, férfias hangja tiszta és kellemes. A közönség sokszor tüntette ki zajos tapsokkal és legalább 25-ször hívták a lámpák elé.“

Ismerjük B. Szabó művészi tehetségét és meg vagyunk arról győződve, hogy a Figaró után bár miben lép fel a Kolozsvári Nemzeti Színházban, minden szerepében frenetikus tetszést fog aratni.

△ **Aradi színésznő sikere.** Garai Ilonka, aki több éven keresztül az aradi színtársulat drámai színésznője volt, virágvasárnap óta Krémer Sándor szatmári színtársulatánál tölti be a naiva szerepkörét. A szatmári színtársulat jelenleg Eperjesen működik s egy ottani lap kritikája a „Bor” előadásáról szólva így ír Garai Ilonkáról: „Kiemelkedőnek tartjuk a szereplők közül Garai Ilonkát, aki mint Rózsí, a csitri, nyelves, de naiv és jószívű hajadon leányt elbájoló kedvességgel játszotta.” Ujabbán a Bajusz-ban ismét nagy sikert aratott Garai Ilonka. Tisztelői csokrokkal tüntették ki a fiatal művésznőt.

A NAGY VILÁGBÓL.

△ **Horvát arcátlanság.** Ugy látszik, hogy horvát testvéreink megtagadták tőlünk azt a testvéri szeretetet, amit tőlük mindenkor elvárhatnánk . . . Szálljanak csak egy kissé magukba és akkor minden bizonnyal be is látják, hogy Magyarországnak köszönhetik azt, hogy ők is a kultura népeihez tartoznak.

A magyarnak mindenkor a legmesszebb menő lojalitása olyan engedményeket tett a hozzánk rosszakaratu horvát testvéreinknek, hogy az szinte példátlan. Mert Európa egyetlen államában sincs annyi önállósága egy tartománynak mint Horvátországnak . . . És ők a helyett, hogy a magyar állam szívésségét jóval viszonzoznák: izgatnak a magyar állam ellen, rombolják, pusztítják a magyar tulajdont.

Ujabbán Magyar-Bródban éjszaka támadták meg a vasutállomást és csak a szerenéses véletlennek köszönhető, hogy emberéletben is kár nem esett.

A támadók összelövéldözték az állomási épületeket, fejszékkel vagdá'ták szét az ablakokat, ajtókat: romboltak, pusztítottak mindent, a mihez csak hozzáférhettek és hogy az állomás összes személyzetét is a legkegyetlenebbül le nem gyilkolták, az csak egy tehervonat megérkezésének köszönhető, mely elriasztotta a támadókat s a katonaság megérkezéseig megszüntette az ostromot.

Hogy mit szól mindehhez Khuen Hédervári Károly gróf, Horvátország kormányzója, azt a közel jövő majd megmutatja . . .

Ha nem elég erős az örökös magyar miniszterelnök jelölt a horvát arcátlanságok megfékezésére, akkor hagyja ott a báni méltóságot, mondjon le. És ismerje be, hogy a mióta ő ott a kormányzó, azóta még inkább kiélesedtek az ellentétek. Elvégre is nem elég az, hogy valaki csak a zsirosan dotált méltóságot tudja viselni, hanem erélyesen lelkiismerettel képviselni is tudja az anyaállam érdekeit . . . Mert bizony mindenkor több volt az az áldozat, amit Magyarország hozott Horvátorszáért, mint a mennyi hasznót az neki. Tehát éppen elég volt már a horvát arcátlanságból.

— **Végvári Neumanok.** Oly ritkán lesz manapság az igazi érdem elismerve, hogy szinte feltűnő, ha néha néha a kitüntetés olyanokat is ér, a kik évtizedek óta a közjó és a magyar állam hírnevének a terjesztésén fáradoznak. Eltekintve attól, hogy mindenkor majdnem ezer munkás keresi meg a mindennapi kenyerét a Neuman testvérek gyárában, a külföld előtt szintén tekintélyes hírnévre tett szert a Neumanok által szállított szeszkivitel.

A fáradságot nem ismerő, vas szorgalom bizony meghozta Neuman testvéreknek ugy az erkölesi, mint az anyagi sikert. És erre az anyagi és erkölesi sikerre senki sem nézhet irigy szemmel. Mert Neuman testvérek mindenkor a munka emberei voltak. És akik mindenkor tudták méltányolni is a munkaerőt, a mely segítette megszerezni azt, amijök van . . . Soha náluk munkászavargás nem volt, soha tőlük hivatalnok ember haraggal meg nem vált. Sőt, ha hosszabb ideig hivataloskodott náluk valaki, érdemeihez mérten, szép summa végkielégítéssel bizonyították be a távozonak, hogy milyen használható hivatalnok volt.

Számtalan olyan esetet tudnánk felsorolni, a hol a Neuman testvérek az adakozásról és szegények gyámolításáról ismert keze működött. És azt soha se tették hivalkodásból . . . Arad városa pedig határozottan sokat köszönhet Neuman testvéreknek, mert az ő jóvoltukból egy egész városrész fejlődött ki a régi telepből, mely most Gáj, Arad külvárosa címen szerepel.

Tehát csakis a nagyon megérdemelt elismerés érte a Neuman családot, mikor a királyi kegy a magyar nemességet végvári előnévvel adományozta nekik.

*
× **Udvari bál.** Horvátországban gyilkolni akarják a magyarokat, Magyarországon magyar gyilkolja a magyart. Szerinte a hazában nyomorban élnek az emberek, napirenden vannak a zendülések . . . Az ellentétek annyira ki vannak élesedve, hogy csak egy célt nem tévesztő égő esóva hiányzik még s lángba borul az ország . . . Vértüdő büzhödt levegőjét hozza minden felé a tavaszi virágfa-

kasztó szellő, melynek nyomán vérszinbe borul a láthatár. S népek milliói sanda szemmel nézik az ország nagyjainak tétlenségét, várják, lesik a pillanatot, a mikor milliók egy óriási emberré alakulva követelni, kierőszakolni fogják azt, amit az ország nagyjai bárgyu módon, nap-nap után kiengednek a kezükből.

— Ez a helyzet szignaturája . . . És fent Budavárában mulat az uralkodó ház . . . Talán ő maga is észreveszi, hogy ütött a cselekvés órája . . . Fegyverrel vagy engedményekkel, de tenni kell már valamit ezzel a bestia néppel, mert ez már tarthatatlannak látszik . . . Igen jól láthatja az uralkodóház, hogy az udvari bálon milyen egykedvűek voltak a magyar udvarképes urak . . . A Duna ünnepély se sikerült . . . Ugyan hát mi oka lehet ennek az általános lehangoltságnak . . . Talán csak nem azért, hogy nagy kegyesen az udvari bál megtartására lerándult hozzánk az uralkodó ház ?

□ **A Kisenevi zsidók.** A kontinensen a magyarokat tartják, barbár, kegyetlen szívű neveletlen nemzetnek . . . Ezt a középeurópai események elég világosan meghazudtolják. Példa erre a szerenesétlen sorsra jutott kisenevi zsidók, akik — mondhatjuk — elég művelt nemzet kebelében élnek . . . Csakhogy siralmas életükkel bizony, bizony, a mi barbárnak hirdetett országunkban élő zsidók nem eserélnének. Sőt minálunk már nem is léteznek zsidók, mert azok már csak az egyenjogositott felekezeti fogalomban különböznek valamelyest az ország többi népeitől.

Nem így van ez ám az oroszországi zsidókkal, bárha apja, dédapja már az orosz földön született: az orosz szemében fajban, egyéniségben, vallásban csak a gyűlöletes zsidó marad az . . .

Kisenevben az utcák temetőstányokhoz hasonlítanak a szerenesétlen zsidók sebekkel telítve, árnyként suhannak végig az utcákon. A vérengzések után az utcán minden zsidót a legválogatottabb módon megkínóztak. Különösen azoknak a zsidóknak volt rossz sorsuk, kik utközben a társas kocsikat használták. Ha a dühöngő tömeg észrevette, hogy a társaskocsiban zsidó ül, odakiáltott a keresztény utasoknak: „Dobjátok ki a zsidót!” A zsidót ki is dobták és áldozata lón a tömeg dühének. Számos esetben pedig a kidobott zsidókat menten agyonütötte a tömeg. Vannak esetek, hogy a hullákat is megcsónkították az állatias zavargók. E fájdalmat keltő események elég bizonyítéka annak, hogy a magyar az ő asszimilálódott zsidóival együtt mégse annyira barbár nemzet, mint a hogy az ellenségei hirdetik.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Kéziratokat nem adunk vissza. Folyóiratunkat érdeklő szellemi közlemények Arad, Szabadság-tér 16. szám alá címzendők.

B. M. Arad. Sajnáljuk, de nem közölhetjük. Napilap kapva-kap az ilyen dolgokon. Tessék a Függetlenséghez fordulni.
P. S. B.-Csaba. Nagyon elmarad a gyűjtő-iv!
Több kéziratról a következő számban mondunk véleményt.

Kérjük azokat a t. vidéki előfizetőket, a kik az előfizetéssel hátralekban vannak, szíveskedjenek az előfizetési díjat beküldeni, mert ellenesetben postai megbízást leszünk kénytelenek küldeni, a mi több költséggel jár.

Az „ALFÖLD” kiadóhivatala.

Az „Alföld” előfizetési ára:

$\frac{1}{4}$ évre	2 kor. 50 fill.
$\frac{1}{2}$ „	5 „ — „
egész évre	10 „ — „

Az „ALFÖLD” első kötetéhez művészes kivitelű bekötési táblák 2 koronáért a kiadóhivatalban megrendelhetők. Arad, József főherceg-ut 22.

Mi aradiak Budapesten a New-York kávéházban találkoznak.

EMKE gyűjtőt kérjen mindenki!

